

İpekçiler, B., Gündüz, K. (2020). Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı. 11 Numaralı Eserde Yer Alan Çocuk Şarkılarının İncelenmesi. *ONLINE JOURNAL OF MUSIC SCIENCES*, 5 (1), 5-53. Doi: <https://doi.org/10.31811/ojomus.741147> Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 21/05/2020

Kabul Tarihi: 27/06/2020

TÜRKİYE HİMÂYE-İ ETFÂL CEMİYETİ ÇOCUK KÜLLİYATI : 11 NUMARALI ESERDE YER ALAN ÇOCUK ŞARKILARININ İNCELENMESİ

Barış İPEKÇİLER*, Kaan GÜNDÜZ**

ÖZ

Çocuk şarkıları, yetiştirilmesi hedeflenen bir çocuk profilinin ortaya çıkartılmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Geçmişte de Gürbüz Türk Çocuğu profilini yetiştirmek için müzik eğitimi alanında adımlar atılmış ve bu doğrultuda birkaç çocuk şarkıları kitabının basıldığı bilinmektedir. Bu kitaplar ve çocuk şarkıları bir repertuar adına yetersiz kaldığı düşünülse de gün geçtikçe Osmanlı Türkçesi ile yazılmış yeni yeni kaynakların ortaya çıktığını görmekteyiz. Bu doğrultuda günümüzdeki adı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu geçmişte ise Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti elini taşın altına sokmuş, çocukların eğitimi için bir külliyyat meydana getirme çabası içerisinde pek çok kitabı basmış ve çocuk şarkıları kitabını da unutmamıştır. Bu Külliyyatın 11 numaralı kitabı ise Çocuk Şarkıları üzerinedir. Bu kaynakların günümüz Türkçesine aktarılması ve incelenmesinin çocuk şarkıları repertuarının genişlemesinde oldukça büyük bir öneme sahip olduğunu görülmektedir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarihi yöntem kullanılmıştır. Kitap içerisinde tespit edilen 12 şarkı, ritim, tonalite, ses sınırı, form, bestekâr, güftekâr, sözler ve konu gibi çeşitli unsurlar dahilinde, kitabın basıldığı yıla en yakın olan 1926 müzik öğretim programı çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak, şarkıların hemen hemen hepsinin dönemin müzik eğitiminde kullanılabilir düzeyde olduğu ve genele hitap eden bir kitap olduğu, şarkıların kitaptaki sıra ile incelendiğinde kolaydan zora doğru bir sistem içerisinde tasarlandığı ve pedagojiye dikkat edildiği, Tüm şarkıların beste ve güftekârının Mehmed Bahâ [Pars]'a ait olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mehmed Bahâ, çocuk şarkıları, Himaye-i Etfal cemiyeti, çocuk külliyyatı

* *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi,*
b.ipekciler@hotmail.com. ORCID: 0000-0003-0866-6563

** *Uzman, kaangndz5876@gmail.com. ORCID: 0000-0003-1947-5367*

ASSOCIATION OF TURKISH HİMÂYE-İ ETFÂL CHILD COLLECTED WORKS: EXAMINATION OF CHILDREN’S SONGS IN WORK NUMBER 11

ABSTRACT

Child songs have a great importance in the process of obtaining an ideal child profile that we desire to raise. It is supposedly known that lots of books regarding child songs have been brought out in the past to raise that robust Turkish child profile in the field of music. Although it has been thought that those books and child songs are insufficient as the meanings of creating repertoire, we now see that recent sources which were written in Ottoman Turkish are emerging as the time goes by. At that very moment, what we know as Social Services and Child Protection Agency but named Turkish Himâye-i Etfâl Community then, broke its own neck in the effort to create a corpus for children’s education and brought out lots of books which also include child songs. The 11th book of this collected works is about child songs. Also, transferring and translation of those books to Turkish is very important in terms of development and expansion of child songs repertoire. In that research historical method has been used out of the qualitative methods. Twelve songs have been examined in terms of rhythm, tonality, vocal range, form, composer, lyricist, lyrics and theme within the scope of the nearest time which is the music education program of 1926. Consequently, nearly all of the songs’ levels being adequate to be used in the musical education of its time, songs’ being able strike to anyone’s fancy, being designed easiest to hardest when analyzed respectively, being wary of the pedagogy and the fact that all the lyrics and compositions belongs to Mehmed Bahâ [Pars] have been seen.

Keywords: Mehmed Bahâ, Child Songs, Himaye-i Etfal Community, Child Collected works

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve genç Cumhuriyetin ilk yıllarına bakıldığında eğitim ve müzik eğitimine ilişkin önemli adımların atıldığı görülmektedir. Tanzimat'tan sonra eğitim alanında yapılan çalışmaların başında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi gelmektedir(1869). Bu nizamname ile örgün eğitim ilk, orta ve yüksek şeklinde derecelendirilmiş (Altın;2008: 274) ve akabinde çeşitli çalışmalar yapılarak eğitimde fark edilen aksaklıkların giderilmesi ve daha ileri bir seviyeye çıkartılması için çalışmalara devam edilmiştir. Bu çalışmalardan birinde müzik dersi "gına" adı ile ilkokullarda yerini almıştır (1915)(Toker ve Özden: 2013: 122).

Eğitim ve müzik eğitimi okula gidebilen çocuklar kadar gidemeyen çocukların da hakkıdır. Özellikle savaş yılları dolayısı ile öksüz ve yetim kalmış şehit çocuklarının çok olması, kimsesiz kalmış çocukların himaye edilmesi ve eğitimlerini tamamlaması son derece önemlidir. Osmanlı Devleti'nde pek çok yerel kuruluş bu çocukların korunmasına yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. Fakat bu faaliyetlerden hiçbiri kapsam ve nitelik olarak cemiyet boyutuna erişememiş, ihtiyacı karşılayamamıştır (Sarıkaya; 2005: 36).

Bu ihtiyacı karşılayacak olan Himâye-i Etfâl Cemiyeti, 1908 yılında yerel yönetimle Kırklareli'nde kurulmuş (Baytal, 2009 akt. Ummanel; 2017 : 247) ise de bir cemiyet anlayışıyla ilk defa 6 Mart 1917'de İstanbul merkezli olarak faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır (<https://ailevecalisma.gov.tr/chgm/hakkimizda/tarihce/> Erişim tarihi: 15.05. 2020). Başarılı bir şekilde faaliyetlerini sürdüren İstanbul merkezli cemiyetin, ülkenin işgal altında olmasından dolayı, zamanla faaliyetlerini gerçekleştirmekte güçlük çektiği ve hatta zayıflık gösterdiği görülmektedir (Sarıkaya; 2005: 49-50). Bu durumun bir sonucu olarak İstanbul merkezli cemiyet, 30 Haziran 1921'de Atatürk'ün emir ve direktifleri doğrultusunda Ankara'da Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti adıyla yeniden yapılandırılmıştır (Sarıkaya, 2007). 1921'den 1935'e kadar Cemiyetin adı çeşitli kaynaklarda Ankara Himaye-i Etfal Cemiyeti, Himaye-i Etfal Cemiyeti ve Türkiye

Himaye-i Etfal Cemiyeti olarak üç farklı isimle anılmaktaydı (Sarıkaya; 2005: 52). 1935'li yıllara gelindiğinde ise bu isim karmaşası sona ermiş ve cemiyetin Çocuk Esirgeme Kurumu adını aldığı görülmüştür (Sarıkaya; 2005: 36).

Türkiye Himaye-i Etfal cemiyetinin, savaşın ortaya çıkarttığı kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukları himayesi altına almanın (Ünal, 2012) yanı sıra çocukların en iyi şartlarda eğitim alması, fikri, ahlaki ve sanatsal terbiyesini yetiştirmesine destek olacak çocuk kütüphanesinin meydana getirilmesi (Sarıkaya; 2005: 230) önemli amaçlarından bazılarıdır.

Bu amaçlar doğrultusunda pek çok önemli adımların atıldığı görülmektedir. Bu adımlardan biride yayıncılıktır. "Türkiye Himaye-i Etfal cemiyeti, çocuğa yönelik bir edebiyat için, şiirler, hikayeler, tiyatro piyesleri ve masallardan oluşan bir çocuk külliyyatı oluştururken, bir yandan da kendi süreli yayınlarında çocuklara yönelik şiir, roman, hikâye, masal ve tiyatro eserlerini yoğunlukla yayınlardı" (Sarıkaya; 2005: 228).

Bu yayınların arasında çocuk şarkıları ile ilgili de yayınlar bulunmaktadır. Sarıkaya (2005; 234); Cemiyetin çocuk şarkıları üzerine olan kitabı hakkında "Çocuklara, öğretmenlere ve annelere yönelik şarkılı, notalı oyunlu bir eserdir. Nota ve güfteleriyle beraber gayet itina ile tab edilmiş, herkese yönelik olan eser, her aile babasının çocuğuna iyi bir hediyesi olabilecek niteliktedir" olarak bahsetmektedir.

Böylesine güzel sözlerle bahsedilen külliyyatın 11 numaralı çocuk şarkıları kitabının pek çok açıdan değerli olduğu görülmektedir. Osmanlı Türkçesi ile yazılan son çocuk şarkıları kitaplarından biri olma özelliğinin yanı sıra dönemin müzik eğitimi politikaları ve öğretim programları çerçevesinde, çocuk şarkıları kapsamındaki kitap ihtiyacına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Ayrıca eski çocuk şarkılarını dönemin şartları ve öğretim programlarına göre değerlendirmek gerekmektedir. Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı: 11 numaralı eserin basım tarihine en yakın olan eğitim programının, 1926 tarihli "ilk mekteplerin müfredat programları" isimli program olduğu görülmektedir.

1926 ilk mekteplerin müfredat programının musiki bölümüne bakıldığında, müzik öğretilirken dikkat edilecek noktalar başlığıyla 12 madde açıklanmaktadır. Bu maddelerden ilk iki madde de kulak ve hançere eğitimi gerekli olduğu, üçüncü madde de ise kulak ve hançere eğitiminde çocuk şarkıları öğretildiğinden bahsedilmektedir. Üçüncü madde ayrıca çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurları aşağıdaki gibi ele almaktadır.

- Okul şarkıları batı müziği esaslarına göre yapılacaktır. Yani alafranga makamlarda yapılmış olacaktır.
- Şarkılar çocuk sesinin sınırlarını aşmayacaktır.
- Sözler ve beste arasında tam bir uyum olacaktır.
- Özellikle küçük sınıflarda okutulan şarkılar, uygulaması zor aralıklar içermeyecektir.
- Sözler çocukların anlayabileceği konular dahilinde ve güzel bir Türkçe ile yazılmış olacaklardır. Özellikle çocukluk hayat ve hissiyatının söylendiği şarkıları tercih etmek gerekmektedir.
- Şarkıların makamı, vezni ve konusu daima açıklanmalıdır.
- Sözlerin mevsimlerle ve o mevsimlerle yapılan işlerle olan ilişkisini de göz önünde bulundurmalıdır. Mesela kar şarkısı kışın, orakçı şarkısı yazın öğretilmelidir.

Dördüncü maddede çocukların şarkı söylerken bağırması gerektiğini, beşinci maddede şarkıya başlamadan önce çocuklara şarkı sözlerinin anlatılması gerektiği, altıncı maddede okullarda ilahi öğretmenin yasak olduğu bunun yerine söz ve müziği çocukların seviyesine uygun olan yürüyüş marşlarının öğretilmesi, yedinci maddede sadece kız çocuklarından oluşan sınıflarda, marş yerine kadınlar ile alakalı şarkılar söylemenin mümkün olduğu ve batı usulü ile bestelenmiş ninnilerin öğretilebileceği, sekizinci maddede şarkıların arasında ara nağme okutulmaması gerektiği, dokuzuncu maddede küçük sınıflarda öğrenciyeye şarkılı oyunlar, rontlar öğretilbileceği, onuncu maddede öğretmen şarkıyı

öğrettikten sonra sesi uygun olanlara solo söyletebileceği, on birinci maddede öğretmen eğer enstrüman kullanıyorsa şarkı öğretirken bu enstrümanı kullanabileceği fakat şarkı öğretimi bittiğinde ise çalmayı bırakması gerektiği ve son olarak on ikinci maddede şarkılar öğretilirken çocukları yerlerinde oturur fakat söyleme sırasında ayakta bulunmalarını tavsiye etmektedir.

1926 Müfredat programının musiki bölümünde içerik olarak, birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar için basit şarkıların öğretilmesi ve sınıflarda nota ve nazariyatın öğretilmeyeceği yazmaktadır. Dördüncü sınıflarda ise portenin altındaki “si”den üçüncü aralıktaki “do” ya kadar dokuz nota öğretileceği, usul olarak 3/4’ lük usul kullanılarak ikilik, birlik değerlerle, dördlük, ikilik ve birlik suslar derslerde etüt edileceğinden bahsetmektedir. Beşinci sınıflarda ise iki sesli şarkıların öğretilmesi tavsiyesi, dördüncü senede öğretilen dokuz notaya üç nota daha ilave edilerek genişletilebileceğinden, sekizlik nota ve sus işaretleri, 3/4’ lük ve 4/4’ lük usuller, çoğaltma noktası, bağ ve tekrar işareti açıklanır ve kullanılır. Bir oktav dahilinde notalarla teganni alıştırmalarına devam edilir (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Himaye-i Etfal Cemiyeti Çocuk külliyyatı:11 isimli kitapta bulunan çocuk şarkılarının günümüz Türkçesine aktarımı ve incelemesi yapılarak, dönemin müzik eğitimi politikalarına katkısını ortaya koymak, o dönemin çocuk şarkıları repertuarına yeni eserler kazandırmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma eserlerin günümüz müzik eğitimine kazandırılması, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış çocuk şarkıları repertuarının genişlemesi, dönemin müzik eğitim politikaları ve programlarının işlevselliğinin ortaya koyulması, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış çocuk şarkıları üzerine yapılacak olan yeni çalışmalara katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel yöntem kullanılmıştır.

“Geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olay ve olguların araştırmasında ya da bir problemin geçmişle olan ilişkisi yönünden incelenmesinde kullanılan yönteme tarihi yöntem denir. Tarihi yöntem, gerçeği bulmak, başka bir deyişle bilgi üretmek için geçmişin tenkidi bir gözle incelenmesi, analizi, sentezi ve rapor edilmesi sürecidir. Tarihsel araştırma, “ne idi?” sorusuna cevap aramaya yöneliktir” (Kaptan; 1995: 53).

2.1. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilere kaynak tarama ve doküman inceleme teknikleri kullanılarak ulaşılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek; 2016: 189).

Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Çocuk Külliyyatı:11 Çocuk şarkıları isimli kitaba, TZT_0918 demirbaş numarası ve 372.873 NOT [t.y.] k.1/1 Yer numarası ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Sayısal Arşiv ve e-Kaynaklar bölümünde ulaşılmıştır.

2.1. Verilerin Çözülmesi

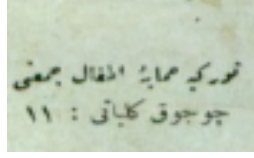
Kitaba ulaşıldıktan sonra öncelikli olarak kitap ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Kitabın günümüz Türkçesine aktarılıp incelenmesinin yapılmadığı görülmektedir. Bu bakımdan öncelikli olarak kitap içerisindeki eserlerin Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine aktarılması yapılmış, sonrasında öncelikle kitap hakkında bilgilere, yazar hakkındaki bilgilere ve şarkıların her birinin, nota değerleri, ritim, tonal-makamsal, ses sınırları, form, sözler ve eserin genel yapısına ilişkin unsurlar incelenmiş ve özellikle 1926 müzik öğretim programı çerçevesinde ilişkilendirilerek dönemin şartlarına göre yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Kitaba İlişkin Bulgular ve Yorum

Kitabın iç kapağı bulunmamaktadır. Bundan dolayı da kitabın künye bilgilerine ulaşılamamaktadır. Fakat kitabın adı ve yayınlandığı kuruma dair bilgileri Resim 1

ve Resim 2 görebilmekteyiz.

Resim 1. Kitabın yayımlandığı kuruma dair bilgi

Resim 2. Kitabın adına dair bilgi

Resim 1 incelendiğinde her şarkının sağ üst köşesinde “*Himaye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı: 11*” bilgisinin olduğu, Resim 2 incelendiğinde ise kitap içinde yer alan ilk şarkının (Kelebek isimli şarkı) üst orta köşesinde “*çocuk şarkıları*” notunun olduğu görülmektedir. Ayrıca Sarıkaya (2005; 238), Doktora tezinde Himaye-i Etfal Cemiyetinin “Çocuk Şarkıları” isminde bir kitabının olduğundan bahsetmektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak kitabın isim ve kurum bilgilerinin “*Himâye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı: 11*” ve “*Çocuk Şarkıları*” olduğu görülmektedir.

Kitabın basım yılına ulaşmak için külliyyatın Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan diğer kitaplarına ulaşmaya çalışılmış, tespit edilen kitapların ise külliyyat numarası, isim ve basım yılları tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan eserler

Külliyyat Numarası	Eser Adı	Basım Yılı
1	Haydi ¹	1927
2,3,4 (seri)	Evde Mektep (Annelerle hasbihal, Çocuklara masal ve oyuncaklar) ²	1927

¹ <https://www.nadirkitap.com/haydi-heydi-heidi-johanna-spyri-cev-sabiha-zekeriyya-turkiye-himaye-i-etfal-cemiyeti-cocuk-kulliyati-1-resimli-johanna-spyri-kitap17610394.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

² <https://www.peramezat.com/urun/evde-mektep-annelerle-hasbih-1> Erişim tarihi: 13.05. 2020

6	Polianna ³	1927
7	Hollandalı İkiizler	1928
8	Peri Masalları ⁴	1928
9	Sârâ	1928
10	Çocuklar nasıl ve ne ile oynamalıdır	1928
11	Çocuk Şarkıları	1928
12	Keçi Çobanı	1928
13	Ali'nin Düğmesi ⁵	1928
14	Bir Yaramazın Hikayesi ⁶	1928

Tablo 1'de görüldüğü gibi Çocuk Şarkıları kitabının öncesi ve sonrasındaki eserlerin 1928 yılında basıldığı görülmektedir. Eserlerin külliyat sıra numarasına göre basıldığı düşünülürse Çocuk şarkıları kitabının 1928 yılında basıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Kitabın içerisinde 12 tane şarkı notası bulunmaktadır. Bunların arka sayfalarında ise külliyatın diğer yayınlarına ilişkin bilgiler, tanıtımlar ve reklamlar bulunmaktadır. Birde "*Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti çocuk külliyatı*" adı ve "*Türk Çocuğu*" yazılı bu fotoğraf görülmektedir.

³ <https://www.nadirkitap.com/polyana-nadir-osmanlica-v-baha-himaye-i-etfal-cemiyeti-cocuk-esi-kitap15492537.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

⁴ <https://cdn1.dokuzsoft.com/u/simurg/img/c/o/s/osmanlica-peri-masallari3566250b6a6794f68599bf863a95a232.jpg> Erişim tarihi: 13.05. 2020

⁵ https://www.kitantik.com/product/ALININ-DUGMESI_Oz8kgltj5pvc0051o1e Erişim tarihi: 13.05. 2020

⁶ <https://www.nadirkitap.com/bir-yaramazin-hikayesi-cocuk-kulliyati-14-osmanlica-kitap10914180.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

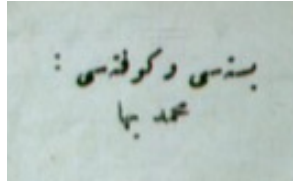

Resim 3. Kitabın adına dair iç kapak resmi

Notaların sol yanlarında şarkı sözleri ve alt tarafında ise şarkının işlenişine yönelik talimatlar veren ihtar bölümlerinin olduğu görülmüştür. Şarkı sözleri ve İhtar bölümleri de her başlık altında incelenmiş ve yorumlanmıştır.

3.1. Besteci ve Güftekâra İlişkin Bulgular ve Yorum

Kitap içerisinde bulunan tüm notaların sol üst köşesinde bestekar ve güftekar'a ait bilgiler bulunmaktadır.

Resim 4. Bestekar ve Güftekar'a ilişkin bilgiler

Resim 3'te "Bestesi ve güftesi: Mehmed Baha" Yazmaktadır. Bu bilgi bütün şarkılarda var olan ortak bir bilgidir. Bu durum bize şarkıların tamamının Mehmed Baha 'ya ait olduğu görülmektedir.

Yazara ilişkin yapılan araştırmalar sonucundan ise Mehmed Baha'nın Pars

soyadını aldığı, meşhur bir operet bestecisi olduğu, Türkiye’de müzik yayıncılığının öncülerinden biri olduğu ve yayın tarihimizin ilk müzik mecmuası olan Âlem-i Musiki’yi çıkarttığı görülmektedir (Bardakçı; 2009) .

Âlem-i Mûsikî dergisinde pek çok konu hakkında yazı yazmış ise de (Öztürk; 2020:380) Hem Türk Müziği hem de Batı müziğine ilgi duymuş ve her iki alanda da eserler üretmiş olan Mehmed Bahâ’nın, müzik eğitimi ve müzik öğretmenleri hakkında ki yazılarının da oldukça dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Bahâ (1919), Âlem-i mûsikî dergisindeki yazısında müzik öğretmenlerine *ilişkin* “Bugün bir mûsikî muallimi aynı zamanda pedegog olamazsa tâlim-i mûsikîyi hakkıyla îfaya[yerine getirmek] muktedir olmuş[yapabilmiş] sayılamayacağı pek bâriz bir hakikattir.” (akt. Aydın; 2004: 44) olarak belirtmektedir.

Ayrıca Bahâ(1919) “Bir mûsikî mualliminin vazîfesi evvelâ çocukların hoşuna gidecek güftelerin intihabına[Seçmek] ve bunun gayet basit olarak çocukları yormadan zihinlerine girmesine çalışmaktır. Bu sâyede çocuk bir defa mûsikîden zevk ve haz alacak olur da onu angarya ve esneyecek bir ders olarak kabul etmezse az zaman zarfında pek çok parçalar öğrenir ve matlûb[istenilen durum] hâsil olur[ortaya çıkmak] bunun başka çaresi de yoktur.” (akt. Aydın; 2004: 44) diyerek müzik öğretmeni ve çocukların müzik eğitimine verdiği önemi vurgulamaktadır.

Mehmed Baha’nın eserlerini araştırdığımızda ise Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti Çocuk Külliyyatı:11 kitabında yer alan çocuk şarkılarının farklı kaynaklarda yer almadığı görülmektedir.

Kelebek

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1	2	3
Ne güzel kelebek	Çiçeği seviyor	Sevimli kelebek
Ne de hoş sarı renk	Hep ona geliyor	Hem inatçıdır pek
Kanatlar bakınız	Üstünde uçuyor	Uçarken tutulmaz
Nasıl da rengarenk	Uçuyor uçuyor	İnsana sokulmaz
İsterim tutayım	İsterim tutayım	İsterim tutayım
Seveyim seveyim	Seveyim seveyim	Seveyim seveyim
Kanatlar bakınız	Kanatlar bakınız	Uçarken tutulmaz
Nasıl da rengarenk	Nasıl da rengarenk	İnsana sokulmaz

İhtar: Sahnenin tavanından çocukların başı üzerinde uçacak suni bir kelebek sallandırılır. Kelebek iki tarafa sallanıp uçarken çocuklar onu tutmaya çalışırlar ve şarkılarını ona göre söylerler ve yahud kelebek çocuklardan olur diğerleri etrafında dolaşırlar.

İhtar: Notalar hep piyano iledir.

Resim 6. Kelebek şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Kelebek isimli şarkının özellikleri

Nota Değerleri	4'lük ve 8'lik
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	Re4-Re5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li ve K3'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı

Ördek şarkısının aslında ilk 2 satırda yer alan toplam 14 ölçüden meydana geldiği görülmektedir. Devamında ise ilk 14 ölçüyü hiç değiştirmeden 2 kere daha tekrar ettiği anlaşılmaktadır. İlk 2 satırda şarkının birinci, 3.ve 4. satırda ikinci, 5. ve 6. satırda ise üçüncü kıtası yazılmıştır. Dördüncü kıta için ise tekrardan yazılmaya ihtiyaç duyulmamıştır. Bunlara ek olarak donanımda yer alan değiştirici işaretlerden “fa diyez” in dizek üzerinde doğru konumda bulunmadığı, “mi” notasının konumunda bulunduğu, ayrıca her dizekte donanım bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu tespitler düzeltilerek Resim 8'da günümüz Türkçesi ile notaya aktarılmıştır.

Ördek

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

Ye - şil baş - ılı ör - de - ğim ye - şil saç - ılı ör - de - ğim

5
ha - vuz - da hep yü - zer sin göz - le - ri - ni sü - zer - sin ö - ter - sin sen

10
vak vak vak vak vak vak vak vak vak vak vak vak vak

1	2
Yeşil başlı ördeğim	Paytak paytak yürürsün
Yeşil saçlı ördeğim	Her şeyi sen görürsün
Havuzda hep yüzersin	Ağzın işler boyuna
Gözlerini süzersin	Çıkmasın sen suyuna
Ötersin sen vak vak vak	Ötersin sen vak vak vak
Vak vak vak vak vak vak vak	Vak vak vak vak vak vak vak
Vak vak vak vak vak vak vak	Vak vak vak vak vak vak vak
3	4
Dalgıç gibi dalarsın	Sana derler pis boğaz
Bucaklara salarsın	Hiç kalır yanında kaz
Düşe kalka kaçarsın	Sinekleri tutarsın
Herşeyden de tatarsın	Hapur hapur yutarsın
Ötersin sen vak vak vak	Ötersin sen vak vak vak
Vak vak vak vak vak vak vak	Vak vak vak vak vak vak vak
Vak vak vak vak vak vak vak	Vak vak vak vak vak vak vak

İhtar: çocuk elinde yapma veya canlı bir ördek tutar ve ona hitap eder. Onu sever sonra taklit ederek vak vak der. Ördeğe karşı söylediği sözleri anlatmak için elleriyle işaretler eder.

Resim 8. Ördek şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Ördek isimli şarkının değerlendirilmesi

Nota Değerleri	4'lük ve 8'lik
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	Re4-Re5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü ve B3'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Hayvan Sevgisi

Tüm bunların yanında sekizlik sus işareti kullanıldığı görülmektedir. İhtar bölümü incelendiğinde ördekle bir temas kurmak gerektiği, yaşayarak ve taklit ederek onu anlaması istenmektedir. Ayrıca şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay ve anlaşılır olduğu, bolca tekrardan ve yansıma seslerinden meydana geldiği görülmektedir. Konu itibariyle de bir ördeğin betimlendiği görülmektedir.

Tablo 3 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibariyle 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkokul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Kanarya

Türkiye Himâye-i Etfal Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı: 11

M. Baha

ka - nar - ya - mın tüy - le - ri al - tın gi - bi sa - rı - dır
ken - di fa - kat a - rı - dır bü - tün der - di da - rı - dır

1
Kanaryamın tüyleri
Altın gibi sarıdır
Kendi fakat arıdır
Bütün derdi darıdır

2
Cıvıl cıvıl cıvıldar
Gözleri de parıldar
Şeytandır hüneri çok
Kanaryamın aşısı yok

3
Kafeste sıçrar durur
Kendini amma korur
Şeytandır hüneri çok
kanaryamın aşısı yok

İhtar: Çocuk elinde tuttuğu kafes içindeki kanaryaya hitaben elleriyle işaretler yaparak söyler.

Resim 10. Kanarya şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Kanarya isimli şarkının değerlendirilmesi

Nota Değerleri	4'lük ve 8'lik
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Hicaz
Ses Sınırları	Re4-Mi5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, ve B3'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Hayvan Sevgisi

Tüm bunların yanında sekizlik sus işareti ve tekrar işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay ve anlaşılır olduğu, kafiyeli yapısı bakımından öğrenmesi zor olmayan bir şarkı olduğu anlaşılmaktadır. Kanaryayı betimleyen ve ona ithaf

eden sözcükler içerdiği anlaşılmaktadır. Konu itibarıyla hayvan sevgisini vurgulamaktadır. İhtar bölümünde şarkıyı söylerken kafes içerisindeki kanarya yönelik söylemesini bir oyun edasıyla işaretler yapılmasını ister. Hicaz makamında seyir göstermekte olan eserin koma değerleri piyano ile çalınmaya uygun şekilde notaya alındığı tespit edilmiştir. Bu da şarkıların tonal müzik sistemine uygun olarak yazıldığını göstermektedir.

Tablo 4 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses aralıkları ve konu itibarıyla 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilköğretim müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

3.4. Beyaz Kedi İsimli Şarkıya Yönelik Bulgular ve Yorum

Resim 11. Beyaz Kedi isimli şarkının Osmanlı Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Beyaz Kedi isimli şarkının değerlendirilmesi

Nota Değerleri	8’lik ve 4’lük
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	Fa4-Do5
Ses Aralıkları	K2’li, B2’li ve K3’lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Hayvan Sevgisi

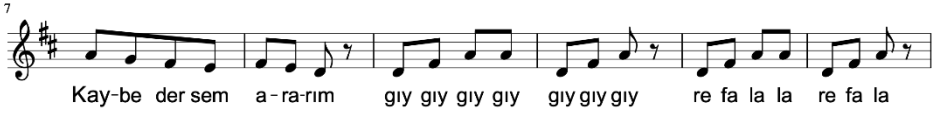
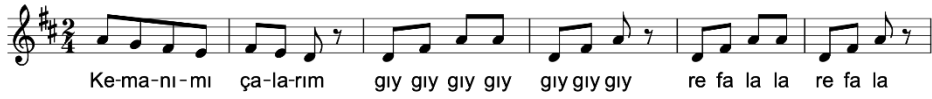
Bunların dışında sekizlik sus işareti kullanılmaktadır. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay ve anlaşılır olduğu, kafiyeli yapısı ve hayvan seslerini taklit eden terennümler bakımından öğrenmesi zor olmayan bir şarkı olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibarıyla de bir kedi ile sahibinin arasındaki ilişki betimlendiği anlaşılmakta ve hayvan sevgisini vurgulamaktadır. İhtar bölümünde çocuğun, kedinin ses çıkarttığı yerleri biraz şiddetlice okumasını istemesi bu şarkıda çocuğa dolaylı yoldan nüans öğretmeye çalıştığını göstermektedir.

Tablo 5 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibarıyla 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkökul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Keman

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1
Kemanımı çalarım
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
Re fa la la re fa la
Kaybedersem ararım
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
Re fa la la re fa la
Dikkat ister keman güç
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
La si do re si do la
İşte usul bir ki üç
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
La sol fa mi do mi re

2
Akort lazım ona
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
Re fa la la re fa la
Fakat çalması bela
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
Re fa la la re fa la
Az cesaret etmeli
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
La si do re si do la
Yılmamalı çalmalı
Gıy gıy gıy gıy gıy gıy gıy
La sol fa mi do mi re

İhtar: Elindeki kemanı taklitle çalar, gıy gıylar ile not isimlerini makam ile söyler, dikkat et akort lazım yılmamalı sözlerini söylerken evza-ı itivarıyla [saygınlık tavrı] da onları ita ve işaret eyler.

Resim 14. Keman şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 6'de gösterilmiştir.

Tablo 6.

Keman isimli şarkının değerlendirilmesi

Nota Değerleri	8'lik
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	Re4-Re5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3 ve B3'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Keman Sevgisi

Bunların dışında sekizlik sus işareti kullanılmaktadır. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay olduğu, bolca tekrar söz kullanıldığı ve akılda kalıcı olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibariyle de bir enstrüman çalmaya teşvik etmekte ve nota isimlerini şarkının sözlerinde yer vererek öğrenilmesini sağlamaktadır. İhtar bölümünde ise sabırlı olup çalışmaya devam edilmesi gerektiğini izah etmektedir.

Tablo 6 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibariyle 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkökul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

3.6. Şık Bebek İsimli Şarkıya Yönelik Bulgular ve Yorum

Resim 15. Şık Bebek isimli şarkının Osmanlı Türkçesi notası

Şık bebek şarkısının aslında ilk 2 satırda yer alan toplam 16 ölçüden meydana geldiği görülmektedir. Devamında ise ilk 16 ölçüyü hiç değiştirmeden 2 kere daha tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Şarkı 3 kıtadan oluştuğu için her kıta da melodinin tekrar edildiği görülmüştür. Bu tespitler düzeltilerek Resim 16'de günümüz Türkçesi ile notaya aktarılmıştır.

Şık Bebek

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1 Bebeğimin şapkası hem süsü var
Bundan başka boyu ile posu var
Sinemaya seyirlere gideriz
Bir anda hep zevk-ü sefa ederiz

2 Nevaleti eğlenceyi sever pek
Başkasına bakmaz zevk-i olsun tek
Bütün gün gezmekten artık yorulur
Eve gelir bir köşede kurulur

3 Bazen benden ninni ister söylerim
Ürperir gibi olur diye tüylerim
Hemen ona sarılarak öperim
Sonra yavaşça yanına çökerim

İhtar: Çocuk elinde tuttuğu bebeğine hitaben sözlere göre işaretler ederek söyleyecektir.

Resim 16. Şık Bebek şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Şık Bebek İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri

4'lük ve 8'lik

Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Minör
Ses Sınırları	Re4-Re5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li,K3'lü ve B3'lü
Form	İki Bölmeli Şarkı
Konu	Oyuncak

Tüm bunların dışında notada sekvenslerin sıkça kullanılmasının yanında sekizlik sus işareti kullanıldığı görülmüştür. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibariyle oyuncak bir bebekle çocuk arasında ki bağılılık anlatılmaktadır. İhtar bölümü değerlendirildiğinde şarkının oyunlaştırılarak daha keyifli bir hale dönüştürüldüğü görülmektedir.

Tablo 7 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibariyle 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkokul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Soytarı

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1	2
Yemiş bir on tabakla	Çıngırdakları nasıl
Attı bize bir takla	Kopmaz istersen asıl
Dedi ustam gelirse	Yapsanıza şimdi o
Beni bir yere sakla	Çıngırdaklı bir fasıl
hop hop hop hop hop hop hop	Çın çın çın çın çın çın çın
hop hop hop hop hop hop hop	Çın çın çın çın çın çın çın
3	
Güler sıçrar hem seker	
Zevzeklikmiş bu meğer	
Ustası emrederse	
Koyun gibi hem meler	
Me me me me me me me	
Me me me me me me me	

İhtar: çocuk sahnenin bir tarafında bir elindeki çıngırdaklı bir soytarıya hitaben gülerek istihza [Alay] ile söyler.

Resim 18. *Soytarı şarkısının günümüz Türkçesi notası*

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Soytarı İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	4'lük ve 8'lik
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	La3-La4
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü, B3'lü, Tam 5'li
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Oyuncak

Tablo 8'deki bilgilerin dışında sekizlik sus işaretleri ve tekrar işaretleri kullanılmaktadır. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibariyle bir soytarı isimli oyuncaya ithaf etmektedir. İhtar bölümü incelendiğinde şarkının oyunlaştırılarak daha keyifli bir hale dönüştürüldüğü görülmektedir.

Tablo 8 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses aralıkları ve konu itibariyle 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkökul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

3.8. Kır Gezintisi İsimli Şarkıya Yönelik Bulgular ve Yorum

Resim 19. Kır Gezintisi isimli şarkının Osmanlı Türkçesi notası

Kır Gezintisi şarkısının aslında ilk 3 satırda yer alan toplam 16 ölçüden meydana geldiği görülmektedir. Devamında ise ilk 16 ölçüyü hiç değiştirmeden 1 kere daha tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Şarkının ilk kıtası ilk 3 satıra ikinci kıtası ise son 3 satıra yazılmıştır. Ayrıca 12. Ölçüde bulunan do notasının diyezli eklenmediği görülmüştür. Bu diyezli varlığını ikinci tekrar kısmında görebiliyoruz. Bu tespitler düzeltilerek resim 20'de günümüz Türkçesi ile notaya aktarılmıştır.

Kır Gezintisi

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1
Arkadaşlar hep birlikte gidelim
Kırlarda biz bir cevelân [gezinti] edelim
Bahar geldi hava açık semâ saf
Kırlarda biz bir cevelân edelim

2
Keyflenelim bakarak biz çayıra
Koşarak tırmanalım bayıra
Bahar geldi hava açık semâ saf
Kırlarda biz bir cevelân edelim

İhtar: Bir çocuk mevcut bulunan diğer arkadaşlarına elleriyle işaretler ederek hitap eder.

Resim 20. Kır Gezintisi şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses

aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Kır Gezintisi İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	4'lük, 8'lik ve 16'lık
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Minör
Ses Sınırları	Do diyez4-si4
Ses Aralıkları	K2'lü, B2'lü, K3'lü ve B3'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Bahar Mevsimi

Tüm bunların dışında notada sekvenslerin sıkça kullanılmasının yanında sekizlik sus işareti, tekrar işaretleri ve senyö işareti kullanıldığı görülmüştür. Şarkının sözleri incelendiğinde doğaya ve bahar mevsimine olan bir ilgiyi konu aldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca şarkı sözlerinin çok zor ve karmaşık kelimelerden bestelenmediği görülmektedir. İhtar bölümüne bakıldığında çocukların akranları ile iş birliği halinde oyunlar oynayarak doğa ve bahar sevgisini kazandırılmak istendiği anlaşılmaktadır. Buda şarkının daha keyifli bir duruma gelmesini sağlamaktadır.

Tablo 9 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibarıyla 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkökul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Bahar

Türkiye Himâye-i Etfal Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı: 11

M. Baha

Ba_ har gel_ di yi - ne gül - ler a__ çıl_ dı her ta - ra - fa
5 ko - ku - la - rı sa - çıl - dı bü l - bü l ö t_ tü gon - ca aç_ tı
9 renk_ saç_ tı gön - lü - mün de se - vinç - le - ri pek taş - tı
13 gön - lü - mün de se - vinç - le - ri pek taş - tı

1
Bahar geldi yine güller açıldı
Her tarafa kokuları saçıldı
Bülbül öttü gonca açtı renk saçtı
Gönlümün de sevinçleri pek taşı

2
Lale sümbül menekşelere bakın
Basmayınız ayağına sakın
Toplayalım yapalım biz bir demet
Güzel olur öyle değil mi? Evet

İhtar: Çocuk elindeki gülleri arkadaşlarına gösterir koklar ve işaretler ile hitap eder. Lale sümbül menekşeleri de gösterdikten sonra hepsini bir araya getirerek demet yapar ve şarkının nihayeti olan (evet) kelimesini söylerken demeti havada sallar.

Resim 22. Bahar isimli şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10.

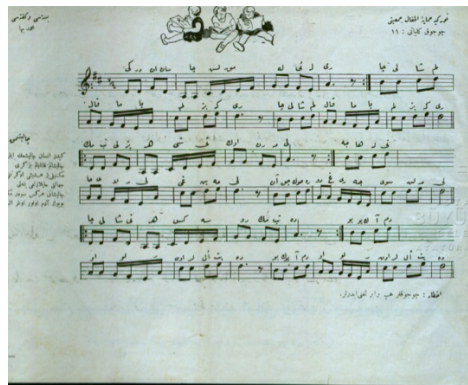
Bahar İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	4'lük, 8'lük, 16'lık ve noktalı 4'lük
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Hicaz
Ses Sınırları	Re4-Mi5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü, B3'lü ve Tam 4'lü
Form	İki Bölmeli Şarkı

Tüm bunların dışında notada sekvenslerin kullanılmasının yanında sekizlik sus işareti ve tekrar işaretleri kullanıldığı görülmüştür. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibarıyla bir bahar ayının gelmesine duyulan sevinçten bahsetmektedir. İhtar bölümüne bakıldığında şarkının doğa ve çiçek sevgisini anlatmasından başka bestekar, çocuğun arkadaşlarıyla birlikte bir koreografi içerisinde şarkıyı yaşatarak öğretme çabası görülmektedir. Bu durumda çocukların şarkı öğrenimine olumlu katkı sağladığını düşündürmektedir. Hicaz makamında seyir göstermekte olan eserin koma değerleri piyano ile çalınmaya uygun şekilde notaya alındığı tespit edilmiştir. Bu da şarkıların tonal müzik sistemine uygun olarak yazıldığını göstermektedir.

Tablo 10'da ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durum, ses sınırları, ses aralıkları ve konu itibarıyla 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı sadece çocuk şarkıları repertuarı olarak değil aynı zamanda dönemin ilkökul müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

3.10. Çalışma İsimli Şarkıya Yönelik Bulgular ve Yorum

Resim 23. Çalışma isimli şarkının Osmanlı Türkçesi notası

Çalışmak şarkısının aslında ilk 2 satırda yer alan toplam 12 ölçüden meydana geldiği görülmektedir. Devamında ise ilk 12 ölçüyü hiç değiştirmeden 2 kere daha tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Şarkıda sözler toplamda 1 kıta içerisinde 6 mısra şeklinde görülmekte ve ezgi içinde 2'şer mısra halinde 3 bölüm olarak yazılmaktadır. Bu tespitler düzeltilerek resim 24'de günümüz Türkçesi ile notaya aktarılmıştır.

Çalışmak

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

Gi - der in - san ça - lış - mak - la - i - le - ri

5
ça - lı - şa - lım kal - ma - ya - lım - biz ge - ri

9
ça - lı - şa - lım ka - ma - ya - lım - biz ge ri

1

Gider insan çalışmakla ileri
Çalışalım kalmayalım biz geri
Mektepli biz herşeyi öğrenmeli
Cehaleti haylazlığı yenmeli
Ancak sonra doğruca söylenmeli⁷
Çalışanı herkes sever mektepte
Büyük adam olur onlar elbette

İhtar: Çocuklar hep beraber teganni eder.

Resim 24. Çalışmak şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses

⁷ Bu mısra notanın sol tarafında yer alan sözlerde olmadığı görülmüştür. Notaların içindeki sözlerden yola çıkartılarak kıta içerisinde yazılmış ve bütünlük sağlanmıştır.

aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 11' da gösterilmiştir.

Tablo 11.

Çalışmak İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	8'lik, 16'lık, 2'lik ve noktalı 4'lük
Ritim	2/4
Tonal-Makamsal	Re Majör
Ses Sınırları	La3-Mi5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü, B3'lü ve Tam 4'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Çalışkan Olmak

Tüm bunların dışında notada sekizlik sus işareti ve tekrar işaretleri kullanıldığı görülmüştür. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay ve öğüt verici olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibariyle de okulun ve eğitimin önemine vurgu yapmaktadır. İhtar bölümü değerlendirildiğinde şarkının koro halinde icra edileceği vurgulanmaktadır. Bu şarkının ayrıca birlikte şarkı söyleme becerisinin gelişimine yönelik olduğu düşünülmektedir.

Tablo 10'da ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan, ritim, tonal-makamsal durum, ses aralıkları ve konu itibariyle 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Nota değerleri ve ses sınırları 1926 programına göre uygun bulunmamıştır.

Şarkılı Mektep

Türkiye Himâye-i Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

1 2

Şarkılıdır Mektebimiz	Vazifemiz çalışmaktır	İhtar: hep beraber söylerlerken
Çalışkanız herbirimiz	Derslere hep alışmaktır	sözlere göre işaretler de edecekler.
Kesb-i hüner edeceğiz	Kesbi hüner edeceğiz	
Sonra dersler vereceğiz	Sonra dersler vereceğiz	

Resim 26. Şarkılı Mektep şarkısının günümüz Türkçesi notası

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 12’ da gösterilmiştir.

Tablo 12.

Şarkılı Mektep İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	4'lük, 8'lik ve 16'lık
Ritim	3/8
Tonal-Makamsal	Re Minör
Ses Sınırları	La3-Re5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü, B3'lü ve Tam 4'lü
Form	Bir Bölmeli Şarkı
Konu	Çalışkan Olmak

Tüm bunların dışında notada sekvensler, tekrar işaretleri ve senyö kullanıldığı görülmüştür. Şarkının sözleri incelendiğinde sözlerin bir çocuk şarkısı için oldukça kolay ve müzik öğrenmeye ve öğretmeye teşvik edici boyutta olduğu anlaşılmaktadır. Konu itibarıyla çalışıp beceri sahibi olduğunda başkalarına dersler verileceğinden bahsederek ve okulun önemine vurgu yapmaktadır.

Tablo 12 ve diğer bilgiler değerlendirildiğinde eser içerisinde kullanılan, ritim, tonal-makamsal durum, ses aralıkları ve konu itibarıyla 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programının musiki bölümünde çocuk şarkıları seçiminde dikkat edilecek unsurlar ile (İlk mekteplerin müfredat programı; 1926: 111-114) uyum sağladığı görülmüştür. Nota değerli ve ses sınırları 1926 programına göre uygun bulunmamıştır. Ses sınırı olarak alt pozisyonda si3 sesini aştığı bununda toplu söyleme için uygun olmadığı fakat bireysel seslendirme için bu seslere inebilen çocuklarla icra edilebileceği düşünülmektedir. Bundan dolayı okul müzik eğitiminde bireysel icra anlamında kullanılabilir olduğu görülmektedir.

Konuşma (iki hanım arasında)

Türkiye Himâye-i
Etfâl Cemiyeti
Çocuk Külliyyatı:11

M. Baha

Birinci hanım İkinci hanım

Din - le be - ni hem - şi - re gel - dim bir - şey teb - şi - re söy - le a man -

6 Birinci hanım

ça bukol çat lat ma be ni a yol_ kon - ser - var - mış cum a gün

11 İkinci hanım

i - şit - tim ben bu - nu dün a - man ku - zum gi - delim is - ti - fa - de e - delim

17 Birinci hanım İkisi birden

el_ bet gi - de ce - ğiz_ ya din - le - mek çün mu - zi ka oh_____

23

ne_ gü_ zel_ ne_ de_ hoş_ din - le_ din - le_

29

ar - tık_ hoş_ din - le_

34

din - le_ at - tık_ coş_

1	2	3
Dinle beni hemşire	Konser varmış Cuma gün	Elbet gideceğiz ya
Geldim bir şey tebşire [müjdele]	İşittim ben bunu dün	Dinlemek çün muzika
Söyle aman çabuk ol	Aman kuzum gidelim	Oh ne güzel ne de hoş
Çatlatma beni ayol	İstifade edelim	Dinle dinle artık coş

İhtar: Sahnede masa başında hanımın biri otururken diğer arkadaşı içeriden gelerek masanın başındakine hitaben söylenecek sözlerin ifade ettiği manâlara göre hareket, telaş ve sürür [sevinç] gösterecek en nihayet (oh ne güzel) parçasına gelince masa başındaki kalkacak ikisi ikisi birden ayakta ve vals temposuyla sallanıp okuyacaklar ve şarkının nihayetinde birbiriyile tutuşduk.....⁸ İllerini havaya kaldıracaklar sonra vals oynayacaklar.

Resim 26. Konuşma(iki hanım arasında) şarkısının günümüz Türkçesi notası

⁸ Notasyonun orjinalinde bu bölüm yırtık olduğundan dolayı okunamamaktadır.

Eser içerisindeki nota değerleri, ritim, tonal-makamsal durumu, ses sınırları, ses aralıkları, form ve konu gibi kriterler tablo 13' da gösterilmiştir.

Tablo 13.

Konuşma (iki hanım arasında) İsimli Şarkının Özellikleri

Nota Değerleri	4'lük, 8'lik, 16'lık, noktalı 8'lik ve üçlemelerden (16'lık değerde)
Ritim	Başlangıç 2/4 - Bitiş 3/8
Tonal-Makamsal	2/4'lük bölüm Hicaz 3/8'lik bölüm Re minör bitirmektedir.
Ses Sınırları	La3-Mi5
Ses Aralıkları	K2'li, B2'li, K3'lü, B3'lü, T4'lü, T5'li ve K6'lı
Form	Dört Bölmeli Şarkı
Konu	Konserlerin önemini vurgulayan bir diyalog

Şarkının sözleri incelendiğinde bir çocuk şarkısı özelliği taşıyan sözlerden ziyade, iki kadın arasındaki bir konuşmayı aktaran sözlerden meydana geldiği görülmektedir. Konu itibariyle düşünöldüğünde konserlerin önemini vurgulayan bir diyalog olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 13 ve diğer tüm bulgular değerlendirildiğinde şarkının kitap içerisindeki en zor ve karmaşık eser olduğu dikkat çekmektedir. Eser içerisinde ölçü değişliğine yer verilmesi, form bakımında dört bölmeli form olması, iki kadın arasındaki sözlerle uyumlu olan senaryoya sahip olması ve ses sınırlılığı bakımından bir çocuk şarkısı için daha geniş bir aralığa sahip olması durumları, bu eserin diğer şarkılardan farklı olarak çocuklardan ziyade daha yetişkin bireylere uygun bestelendiğini düşünölmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak,

- Eserlerin 1926 müzik öğretim programıyla uyumlu olduğu ve bu sebepten formal ve informal olarak müzik eğitiminde de kullanılmış olabileceği,
- Kitap içerisindeki şarkıların kolaydan zora doğru bir sıralama içerisinde olduğu,
- Dönemin şartları itibarıyla genellikle vatan, savaş gibi konuların ağırlıklı olduğu çocuk şarkılarının aksine burada doğa, hayvan ve müzik sevgisi gibi çocuklar için önemli olan konuların işlendiği,
- Şarkıların bestekar ve güftekarı olan Mehmet Bahâ'nın farklı müzik türleri ile çalışmalar yapmasının yanısıra müzik eğitimi ile de ilgilenmiş olduğu görülmüştür. Hatta besteleri üzerine bir araştırma yapıldığında bu çalışmadaki şarkıların başka hiçbir kaynaktan görülmediği, çocuk şarkıları besteciliği yönünün yansımadağı görülmüştür.
- Eserlerin tamamı şarkı formu biçiminde bestelenmiş, en küçük yapıda olanların 1 bölmeli, en büyük yapıda olanların ise 4 bölmeli şarkı formu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Şarkı sözlerinin çoğunluğu uyak içerisinde ve zaman zaman yansıma seslerini barındırır şekildedir ve icralar bir sahnede, teatral bir gösteri şeklinde yapılmaktadır.
- Kitap içerisindeki şarkıların neredeyse tamamının 2/4'lük ölçü biriminde bestelendiği sadece bir eserin 3/4'lük olduğu, bu ritimlerinde genç cumhuriyetin 1926 Müzik öğretim programı ile uyumlu olduğu görülmüştür.
- Şarkıları Nota değerleri açısından bakıldığında yarısından fazlası dönemin çocuk şarkıları özelliklerini taşıdığı dörtlük ve sekizlik değerlerden oluştuğu beş eserde onaltılık notaların devreye girdiği görülmüştür. Bu açıdan düşünüldüğünde eserlerin büyük bir bölümü 1926 Müzik öğretim programı ile uyumlu olduğu görülmüştür.
- Çocukların şarkı söylerken ses sınırlarını aşmaması oldukça önemlidir. Bu bakımdan eserlerin sekizi 1926 müzik öğretim programında ilköğretim için uygun olan peste si3 sesini aşmamakta iken diğer dördü peste la3 sesine kadar inmektedir. Bu bakımdan eserlerin sekiz tanesi o

dönemin çocuk şarkıları açısından uygun olduğu görülmektedir.

- Şarkılardan 3'ü re minör, 6'sı re majör, 2'si makamsal (re karar hicaz) olarak belirlenmiştir. 1 eserin ise makamsal (re karar hicaz) başlayıp tonal (Re minör) bitirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca şarkıların son bölümlerin de hayvan seslerini taklit eden cümleler görülmektedir. Bütün olarak bakıldığında ise tamamının Re karar üzerinden hareket ettiği, bununda çocukların ses sınırları açısından oldukça uygun eserler olduğu düşünülmektedir.
- Genel olarak 7 eserin dönemin ilköğretim müzik müfredatına göre tüm kriterleri taşıdığı görülmektedir. Diğer 5 eserde ise ses sınırları, nota değerleri ve ses aralıkları açısından programa uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

4.1. Öneriler

Bu araştırmada sonucunda,

- Bu kitap haricinde diğer dergi, kitap makale gibi yollarla basılan Osmanlıca yazılmış çocuk şarkılarına ulaşarak günümüze kazandırılması,
- Şu ana kadar Osmanlı Türkçesi ile yazılmış eserlerin bir araya getirilerek eski çocuk şarkıları üzerine bir repertuar hazırlanmalı ve günümüz müzik öğretim programının işlevselliğini karşılayan eserler kullanıma eklenmeli,
- Çocuk şarkıları üzerine yazılmış diğer kitaplar birbirleri ile karşılaştırılarak çeşitli değişkenler açısından kritiğinin yapılması
- Beste ve Güftekarı olan Mehmed Bahâ'nın tüm eserlerinin bir araya getirilmesi ve bu çocuk şarkılarının da dahil olduğu biyografik bir çalışma yapılması.
- Cumhuriyet döneminde yazılmış olan çocuk şarkılarının dijital ortama aktarılması,
- Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerden oluşan bir dijital kütüphane oluşturulması

Önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Altın, H. (2008). 1869 "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri" *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13:1. 271-283.
- Aydın, M. B.(2004). Âlem-i Mûsikî (çeviri yazım ve inceleme). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi. İzmir
- Bahâ, M.(1919). Musiki Üss-i Mizana Dahil Olmalı. *Âlem-i Mûsikî*. Sayı 5. 33- 40. İdârehanesi hüdâvendigâr Matbaası.
- Bardakçı, M. (2009). Opera besteleyip sahneye koyan bir nakşibendî şeyhi. <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/221304-operet-besteleyip-sahneye-koyan-bir-naksibendi-seyhi> Erişim tarihi 15.05.2020
- Baytal, Y. (2009). Atatürk Döneminde Nüfusu Artırma Çalışmaları ve Gürbüz Türk Çocuğu Projesi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 117-137.
- İlk Mekteplerin Müfredat Programı (1926). *İlk Mekteplerin Müfredat Programı*. Milli matbaa. İstanbul.
- Öztürk, Y. (2020). "Âlem-İ Mûsikî Dergisi Özelinde "Mûsikîşinâslar" Üzerine Bir İnceleme" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 39, Denizli, 379-391.
- Sarıkaya, M. (2005). Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti 1921-1935. Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü. Doktora Tezi. Erzurum
- Sarıkaya, M. (2007). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Sosyal Hizmet Kurumu: Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti. *A.Ü. Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(34), 321-338.
- Toker, H. Özden, E. (2013). "Osmanlı Devleti'nde Müzik Eğitimi Veren Önemli Kurumlar". *Rast Müzikoloji Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 107-128.
- Ummanel, A. (2017). Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Yayınlarından Bir

Kartpostalın Çocuk Hakları Bağlamında İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16 (1), 245-255 <http://dx.doi.org/10.17051/io.2017.98688>

Ünal, V. (2012). Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Kurulan Sosyal Hizmet Kuruluşları. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 1-27.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

<https://www.nadirkitap.com/polyana-nadir-osmanlica-v-baha-himaye-i-etfal-cemiyeti-cocuk-esi-kitap15492537.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

<https://www.nadirkitap.com/haydi-heydi-heidi-johanna-spyri-cev-sabiha-zekeriyya-turkiye-himaye-i-etfal-cemiyeti-cocuk-kulliyati-1-resimli-johanna-spyri-kitap17610394.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

<https://www.nadirkitap.com/bir-yaramazin-hikayesi-cocuk-kulliyati-14-osmanlica-kitap10914180.html> Erişim tarihi: 13.05. 2020

<https://www.peramezat.com/urun/evde-mek-teb-annelerle-hasbih-I> Erişim tarihi: 13.05. 2020

https://www.kitantik.com/product/ALININ-DUGMESI_0z8kglj5pvc0051o1e Erişim tarihi: 13.05. 2020

<https://cdn1.dokuzsoft.com/u/simurg/img/c/o/s/osmanlica-peri-masallari3566250b6a6794f68599bf863a95a232.jpg> Erişim tarihi: 13.05. 2020

<https://ailevecalisma.gov.tr/chgm/hakkimizda/tarihce/> Erişim tarihi: 15.05. 2020

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

One of the things that formed Republic in the early years of the Turkish Republic period was education. In that subject lots of developments emerged in advance of Turkish Republic and after Turkish Republic. In accordance with those developments, diverse researches were carried out and an order was tried to be accomplished by education programs. One of those significant aspects of that education programs was how child songs should have been. On that matter there are vast amount of music books written in Ottoman Turkish. One of those books is the one named as " Turkish Himâye-i Etfâl Community Child Collected works: 11" . That book contains twelve child songs in it. Those songs show that how much music policies were accorded to its time, too. Also, they are the bearings of our own history. Therefore, it is thought to be significant to bring child songs repertoire to light. Accordingly; in the reaserch , transference of the songs in the book to current Turkish and analyzation have been carried out.

2. Method

In that research historical method has been used out of the qualitative methods and the data have been reached through literature review and document review methods. The book named as Turkish Himâye-i Etfâl Community Child Corpus:11 Child Songs have been reached through TZT_0918 fixture number and 372.873 NOT [t.y.] k.1/1 placement number in Istanbul Metropolitan Municipality Ataturk Library Digital Archive and E-sources. After reaching the book, we see that the book hasn't been translated to current Turkish when comprehensive literature review has been carried out . From this point of view, initially translation from Ottoman Turkish to current Turkish has been done, then datas regarding the book, such as the information about composer and lyricist of the book; every songs' note values, rhythm, tonal-musical, vocal ranges, form, lyrics, and the positons of the songs to the general work have been examined and have been interpreted within the scope of music education program of 1926

according to its time's requirements.

3. Findings, Discussion and Results

It is seen that songs respond to requirements of the 1926's primary school music program in terms of rhythms of the songs, note values, vocal ranges, tonalities, forms, lyrics, themes and most of the songs are suitable for child songs. For that reason it is thought that the pieces have been used both formally and informally in music education. Also, it has been seen that the songs are in alignment from easiest to hardest and it has been understood that Mehmet Bahâ approached towards the songs as an educator. As a result of that research, compiling Mehmet Bahâ's pieces and carrying out a biographic study which also contains those child songs, compiling a digital library composed of the pieces that were written in Ottoman Turkish by transferring the child songs to digital platform that were written in Republic era and bringing the Child songs that were written in Ottoman Turkish by reaching the books, magazines and articles apart from that book have been asserted.